

چهل حدیث درباره اصلاح و سازش

«مولى اميرالمؤمنين عليه السلام»: اصلاحُ ذاتِ البينِ افضلُ منِ عامَّةِ الصَّلَاةِ و الضِّيَامِ. اصلاح و سازش دادن میان مسلمانان از تمام نمازها و روزه‌های (مستحبی) بالاتر است. (نهج البلاغه، نامه 47)

1- «پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و آله و سلم»:

إِنَّ أَفْضَلَ الصَّدَقَةِ إِصْلَاحُ ذَاتِ الْبَيْنِ.

اصلاح و سازش میان مسلمانان برای انسان بالاترین صدقه و احسان به شمار می‌آید. (مواظ عددیّه، ص 19)

2- «مولى اميرالمؤمنين عليه السلام»:

اصلاحُ ذاتِ البينِ افضلُ منِ عامَّةِ الصَّلَاةِ و الضِّيَامِ.

اصلاح و سازش دادن میان مسلمانان از تمام نمازها و روزه‌های (مستحبی) بالاتر است. (نهج البلاغه، نامه 47)

3- «امام موسی کاظم(علیه السلام):»:

طوبی لِلْمُصْلِحِينَ بَيْنَ النَّاسِ أَوْلِيكَ هُمْ الْمُقَرَّبُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ.

خوشا به حال کسانی که میان مردم صلح و آشتی می‌دهند. آنان هستند که در روز قیامت مقربان درگاه الهی خواهند بود.
(تُحْفُ الْعُقُولِ، ص 414)

4- «پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و آله و سلم»:

تُعْرَضُ أَعْمَالُ النَّاسِ فِي كُلِّ جُمُعَةٍ مَرَّتَيْنِ: يَوْمَ الْإِثْنَيْنِ وَ يَوْمَ الْخَمِيسِ فَيُغْفَرُ لِكُلِّ عَبْدٍ مُؤْمِنٍ إِلَّا مَنْ كَانَتْ بَيْنَهُ وَ بَيْنَ أَخِيهِ شَحْنَاءٌ.

اعمال مردم هر هفته دو بار: روزهای دوشنبه و پنجشنبه (بر معصومین علیه السلام) عرضه می‌شود و هر بنده مؤمن آمرزیده می‌شود مگر دونفری که با یکدیگر عداوت و دشمنی دارند. (بحار، ج 74، ص 375)

5- «پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و آله و سلم»:

إِنَّ اللَّهَ أَحَبُّ الْإِنْسَانِ إِلَى الصَّلَاحِ وَ أَبْغَضَ الصَّدْقِ فِي الْفَسَادِ.

خداوند دروغ گفتن را در راه اصلاح و سازش دوست می‌دارد و راست گفتن را که باعث فساد و تباهی می‌گردد مبغوض می‌دارد. (مواعظ صدوق، ص 4)

6- «امام محمد باقر(علیه السلام):»:

رَحِمَ اللَّهُ امْرَأً أَلْفَ بَيْنٍ وَ لَيْتَيْنِ لَنَا. يَا مَعْاشِرَ الْمُؤْمِنِينَ تَأَلَّفُوا وَ تَعَاظَفُوا.

خدایش رحمت کند کسی که میان دو نفر از محبتان و شیعیان ما را دوستی و الفت دهد. ای مؤمنان! شما همواره الفت و عطوفت را میان خود ثابت و استوار نگه دارید. (سفینه، ج 2، ص 698)

7- «امام جعفر صادق(علیه السلام):»:

إِنَّ الْمُصْلِحَ لَيْسَ بِكَذَّابٍ، إِنَّمَا هُوَ الصُّلْحُ وَ لَيْسَ بِكِدْبٍ!

کسی که میان افراد متنازع (به دروغ) آشتی بدهد دروغگو نیست، این عمل او تنها اصلاح است دروغ نیست!
(المحجّة البيضاء، ج 3، ص 375)

8- «مولى اميرالمؤمنين عليه السلام»:

بِئْسَ السَّعْيُ اَلْتَفْرِقَةُ بَيْنَ اَلْاَلِيْفَيْنِ.

به راستی که تفرقه انداختن میان دو دوست و هم دم تا چه اندازه زشت و نکوهیده است. (فهرست عُرر، ص 36)

9- «مولى اميرالمؤمنين عليه السلام»:

اِنَّ الْمُبَيَّرَةَ الْحَالِفَةَ لِلدِّينِ فِسادُ ذَاتِ الْبَيْنِ.

آن چیزی که اساس دین و ایمان را ریشه کن می کند دشمنی و تفرقه میان مسلمانان است. (بحار، ج 62، ص 248)

10- «پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و آله و سلم»:

مَنْ كَانَ مُهَاجِرًا لِأَخِيهِ أَكْثَرَ مِنْ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ كَانَتْ النَّارُ أَوْلَى بِهِ.

کسی که بیش از سه روز با برادر دینی اش قهر کند آتش دوزخ سزاوار او است. (لئالی الأخبار، ج 2، ص 216)

11- «مولى اميرالمؤمنين عليه السلام»:

عَلَيْكُمْ بِالتَّوَّاضُلِ وَالتَّبَادُلِ وَ اِيَّاكُمْ وَالتَّدَابُرِ وَ التَّقَاطُعِ.

بر شما باد که رابطه و بذل و محبت را با یکدیگر داشته باشید و از دوری کردن و فاصله گرفتن سخت بپرهیزید. (نهج البلاغه، وصیت (نامه) 47)

12- «امام محمد باقر (علیه السلام)»:

مَا مِنْ مُؤْمِنِينَ اهْتَجَرَا فَوْقَ ثَلَاثِ اِلَّا وَ بَرِئْتُ مِنْهُمَا فِي التَّالِيَةِ.

دو نفر مؤمنی که بیش از سه روز (به عنوان قهر) از یکدیگر جدا می شوند از هردوی آنها بیزارم. (بحار، ج 75، ص 188)

13- «مولى اميرالمؤمنين عليه السلام»:

اِذَا أَبْغَضْتَ فَلَا تَهْجُرْ.

اگر از کسی بدت آمد و ناراحت شدی (زود) با او قهر نکن. (فهرست غرر، ص 421)

14- «مولى اميرالمؤمنين عليه السلام»:

لَا يَكُونُ الْعَبْدُ فِي الْأَرْضِ مُصْلِحًا حَتَّى يُسْمَى فِي السَّمَاءِ مُصْلِحًا.

بنده اصلاح طلب، پیش از آنکه در زمین به نام مُصلِح و سازش دهنده خوانده شود (قبلاً) در آسمان به همین اسم نامگذاری شده است. (لئالی الأخبار، ج 2، ص 214)

15- «امام حسین (علیه السلام)»:

أَيُّمَا اثْنَيْنِ جَرَى بَيْنَهُمَا كَلَامٌ فَطَلَبَ أَحَدُهُمَا رِضَى الْآخَرِ كَانَ سَابِقَهُ إِلَى الْجَنَّةِ.

هر دو نفری که میان آنها کدورتی حاصل شود و یکی از آن دو پیشدستی کند و از دیگری حلاوت بطلد فردا (نیز) در رفتن به بهشت بر او سبقت خواهد گرفت. (لئالی الاخبار، ج 2، ص 216-217)

16- «امام جعفر صادق (علیه السلام)»:

أَيُّمَا مُسْلِمِينَ تَهَاجَرَا تَهَاجَرَا ثَلَاثًا لَا يَصْطَلِحَانِ إِلَّا كَانَا خَارِجِينَ عَنِ الْإِسْلَامِ!

دو نفر مسلمانی که تا سه روز با یکدیگر قهر باشند و آشتی نکنند (باید گفت) آن‌ها دیگر از دین اسلام خارج شده‌اند! (دیگر نمی‌شود آن‌ها را مسلمان خواند). (بحار، ج 75، ص 185)

17- «پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و آله و سلم»:

مَنْ يُصْلِحْ مَا بَيْنَهُ وَ بَيْنَ اللَّهِ يُصْلِحِ اللَّهُ مَا بَيْنَهُ وَ بَيْنَ النَّاسِ.

کسی که میان خود و خداوند صلح و سازش دهد (خدا را اطاعت کند و به اوامر و نوایش عمل نماید) خداوند نیز میان او و مردم اصلاح و سازش خواهد داد. (الشَّهَابُ فِي الْحِكْمِ وَ الْأَدَابِ، ص 46)

18- امام موسی بن جعفر (ع):

إِذَا أَحَبَّ أَحَدُكُمْ أَخَاهُ فَلْيُعَلِّمُهُ فَإِنَّهُ أَصْلَحُ لِذَاتِ الْبَيْنِ.

اگر یکی از شما برادر دینیش را دوست می‌دارد محبتش را به او اظهار نماید. این کار اُلفت را میان شما استوارتر می‌سازد. (بحار، ج 74، ص 182)

19- «مولى اميرالمؤمنين عليه السلام»:

مَنْ أَصْلَحَ بَيْنَ النَّاسِ أَصْلَحَ اللَّهُ بَيْنَهُ وَ بَيْنَ الْعِبَادِ فِي الْآخِرَةِ.

کسی که میان مردم صلح و سازش دهد خداوند در آخرت (نیز) میان او و دیگران صلح و سازش خواهد داد. (لئالی‌الآخبار، ج 2، ص 214)

20- «مولى اميرالمؤمنين عليه السلام»:

مِنْ أَفْضَلِ النَّصِيحِ الْإِشَارَةُ بِالصُّلْحِ.

بهترین اندرز (در قدم اول) وادار کردن به صلح و آشتی است. (فهرست‌غُرر، ص 204)

21- «پیامبر گرامی اسلام صلی‌الله علیه و آله و سلم»:

تَمَّتْ جِبْرَائِيلَ أَنْ يَكُونَ مِنْ بَنِي آدَمَ بِسَبْعِ خِصَالٍ... وَالصُّلْحُ بَيْنَ اثْنَيْنِ.

جبرائیل (علیه‌السلام) به خاطر هفت خصلت آرزو می‌کرد از افراد بشر باشد: یکی از آن‌ها آشتی دادن میان دو نفر است. (اثنا عشریه، ص 245)

22- «پیامبر گرامی اسلام صلی‌الله علیه و آله و سلم»:

مَنْ مَشَى فِي صُلْحٍ بَيْنَ اثْنَيْنِ صَلَّى عَلَيْهِ مَلَائِكَةُ اللَّهِ حَتَّى يَرْجِعَ وَ أُعْطِيَ أَجْرَ لَيْلَةِ الْقَدْرِ.

کسی که در راه صلح و آشتی میان دو نفر گام برمی‌دارد تا زمانی که مراجعت کند فرشتگان خدا همواره بر او درود می‌فرستند و اجر و پاداش شب قدر هم به او عطا می‌گردد. (لئالی‌الآخبار، ج 2، ص 214)

23- «امام جعفر صادق (علیه‌السلام)»:

الْكِدْبُ مَذْمُومٌ إِلَّا فِي أَمْرَيْنِ: دَفْعُ شَرِّ الظُّلْمَةِ وَ إِصْلَاحُ ذَاتِ الْبَيْنِ.

دروغ گفتن یک صفت نکوهیده است جز در دو جا: یکی دفع شر ظالم و دیگر اصلاح و سازش دادن میان دیگران. (بحار،

24- «امام جعفر صادق (علیه السلام):»:

صَدَقَةٌ يُحِبُّهَا اللَّهُ تَعَالَى: إِصْلَاحُ بَيْنِ النَّاسِ إِذَا تَفَاسَدُوا وَ تَقْرِيبٌ بَيْنَهُمْ إِذَا تَبَاعَدُوا.

اصلاح میان مردم جهت رفع فساد و آشتی دادن آن‌ها در وقت قهر و دوئیّت، یک صدقه و احسانی است که خدای متعال آن را دوست می‌دارد. (لئالی‌الاحبار، ج 2، ص 214)

25- «پیامبر گرامی اسلام صلی‌الله علیه و آله و سلم):»:

صَدَقَةُ اللّٰسَانِ الْوَسَاطَةُ بَيْنَ النَّاسِ وَالسَّعْيُ فِيمَا يَكُونُ سَبَبًا لِإِطْفَاءِ النَّارِ أَوْ إِصْلَاحِ بَيْنِ النَّاسِ.

صدقهٔ زبان، وساطت کردن در (رفع حوائج) مردم و تلاش برای خاموش کردن فتنه و یا صلح و آشتی دادن میان دیگران است. (مواعظ عددیه، ص 172)

26- «امام جعفر صادق علیه السلام):»:

مَا عَمِلَ امْرُؤٌ عَمَلًا بَعْدَ إِقَامَةِ الْفَرَائِضِ خَيْرًا مِنْ إِصْلَاحِ بَيْنِ النَّاسِ، يَقُولُ خَيْرًا وَ يُنْمِي خَيْرًا.

هیچ عملی برای انسان بعد از ادای واجبات بهتر و والاتر از اصلاح و سازش دادن میان مردم نیست، همواره سخنش نیکو و همواره کاربرد نیکو و پربراری به همراه خواهد داشت. (سفینه، ج 2، ص 40)

27- «مولی امیرالمؤمنین علیه السلام):»:

الْمُؤْمِنُ أَلْفٌ مَّالُوفٌ مُتَعَطِّفٌ.

انسان مؤمن با عطوفت است با دیگران زیاد اُلفت می‌گیرد و دیگران نیز به راحتی با او مأنوس و همدم می‌گردند. (فهرست غرر، ص 14)

28- «امام جعفر صادق (علیه السلام):»:

مَلْعُونٌ مَلْعُونٌ، رَجُلٌ يَبْدُوهُ أَخُوهُ بِالصُّلْحِ فَلَمْ يُصَالِحْهُ!

کسی که برای سازش و آشتی به سوی برادر دینی خود پیشدستی می‌کند ولی طرف او نمی‌پذیرد، دو چندان لعنت بر او

29- «پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و آله و سلم»:

إِنَّ فَرْحَةَ ابْلِيسَ إِذَا فَرَّقَ بَيْنَ الْمُتَحَابِّينَ كَفَرَحْتِهِ حِينَ حَرَجَ آدَمَ (ع) مِنَ الْجَنَّةِ!

خوشحالی ابلیس شیطان از تفرقه انداختن میان دوستان (آنچنان است) به اندازة خوشحالی او، ساعتی که آدم(علیه السلام) از بهشت رانده شد! (لئالی الأخبار، ج 2، ص 217)

30- «امام موسی کاظم(علیه السلام)»:

لَيْسَ شَيْءٌ أَنْكَى لِابْلِيسَ وَ جُنُودِهِ مِنْ زِيَارَةِ الْاِخْوَانِ فِي اللَّهِ بَعْضِهِمْ لِبَعْضٍ.

برای ابلیس شیطان و لشکریانش دردی بالاتر از آن ساعتی نیست که مؤمنان برای رضای خدا به دیدار یکدیگر می‌روند. (بحار، ج 63، ص 258)

31- «امام جعفر صادق(علیه السلام)»:

إِذَا التَّقَى الْمُسْلِمَانِ (بَعْدَ الْهَجْرَانِ) إِصْطَكَّتْ رُكْبَتَا ابْلِيسَ وَ تَخَلَّعَتْ أَوْصَالُهُ وَ نَادَى: يَا وَيْلَهُ مَا لَقِيَ مِنَ الثُّبُورِ!

وقتی دو مسلمان بعد از (مدتی) هجران با یکدیگر آشتی می‌کنند زانوهای شیطان ابلیس (از شدت غصه آنچنان) به هم اصطکاک می‌کند و بند و بند او از هم جدا می‌شود که بلند فریاد می‌کند: ای وای بر من که چه‌ها بر سرم آمده! به هلاکت رسیدم! (لئالی الأخبار، ج 2، ص 215)

32- «پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و آله و سلم»:

إِذَا اخْتَصَمَتْ هِيَ وَ زَوْجُهَا فِي الْبَيْتِ فَلَهُ فِي كُلِّ زَاوِيَةٍ مِنْ زَوَايَا الْبَيْتِ شَيْطَانٌ يُصَفِّقُ وَ يَقُولُ: فَارَحَ اللَّهُ مَنْ فَارَحَنِي!

زمانی که زن با همسرش در منزل مرافعه و مشاجره می‌کند (دقیقاً) در همان زمان در هر یک از زوایای منزل یک شیطان مشغول کف زدن و شادمانی است و می‌گوید: خدایش خوشحال کند کسی که مرا این چنین شاد و خوشحال کرده است! (لئالی الأخبار، ج 2، ص 217)

33- «مولی امیرالمؤمنین(علیه السلام)»:

لَا يَزَالُ ابْلِيسُ فَرِحاً مَا اهْتَجَرَ الْمُسْلِمَانِ.

تا زمانی که دو مسلمان با هم قهر و از یکدیگر فاصله دارند، شیطان ابلیس در حال سرور و شادمانی است. (لئالی الأخبار، ج 2، ص 215)

34- «پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و آله و سلم»:

مَنْ مَشَى فِي إِصْلَاحِ بَيْنِ امْرَأَةٍ وَ زَوْجِهَا أَعْطَاهُ اللَّهُ تَعَالَى أَجْرَ أَلْفِ شَهِيدٍ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ حَقًّا.

هر کس برای سازش دادن میان زن و شوهر قدم بردارد خداوند متعال ثواب هزار شهیدی که به حقیقت در راه خدا به شهادت رسیده‌اند به وی عطا خواهد فرمود. (ثواب الاعمال، ص 671)

35- «امام جعفر صادق (علیه السلام)»:

مَا عَمِلَ امْرُؤٌ عَمَلًا بَعْدَ إِقَامَةِ الْفَرَائِضِ خَيْرًا مِنْ إِصْلَاحِ بَيْنِ النَّاسِ يَقُولُ خَيْرًا وَ يُنْمِي خَيْرًا.

برای انسان عملی بعد از ادای واجبات بالاتر از اصلاح و آشتی دادن میان مردم نیست: عملش خیر و نیکو و نتیجه‌اش هم به خیر و نیکویی خواهد بود. (سفینه، ج 2، ص 40)

36- «مولی امیرالمؤمنین (علیه السلام)»:

صَلُّوا مَنْ قَطَعَكُمْ وَ عُدُّوا بِالْفَضْلِ عَلَيْهِمْ.

کسانی که با شما قطع رابطه کردند، شما (در مقابل) با تفضل برتر خود، رابطه خودتان را با آنان تجدید و استوار نمایید. (بحار، ج 74، ص 412)

37- «امام حسین (علیه السلام)»:

إِنْ أَوْصَلَ النَّاسِ مَنْ وَصَلَ مَنْ قَطَعَهُ.

سازش‌کارترین مردم آن کسی است که با کسی که با او قطع رابطه کرده صلح و آشتی نماید. (بحار، ج 74، ص 400)

38- «مولی امیرالمؤمنین (علیه السلام)»:

لَا خَيْرَ فِي مَنْ يَهْجُرُ أَخَاهُ مِنْ غَيْرِ جُرْمٍ.

کسی که بی‌جهت از برادر بی‌گناه خود کناره‌گیری می‌کند خیر و امیدی در وجود او نیست. (لیاقت برادری را ندارد) (فهرست
عُرر، 421)

39- «امام جعفر صادق (علیه السلام):»:

لَا يَفْتَرِقُ رَجُلَانِ عَلَى الْهَجْرَانِ إِلَّا اسْتَوْجَبَ أَحَدُهُمَا الْبِرَاءَةَ وَاللَّعْنَةَ وَرُبَّمَا اسْتَحَقَّ ذَلِكَ كِلَاهُمَا!

دو نفر که به عنوان قهر و دوئیت، از یکدیگر جدا می‌شوند قطعاً یکی از آن دو مستوجب لعنت و بیزاری خداوند است و چه
بسا که لعنت شامل هر دوی آن‌ها نیز بگردد! (سفینه، ج 2، ص 697)

40- «پیامبر گرامی اسلام صلی‌الله علیه و آله و سلم:»:

إِنَّ رِيحَ الْجَنَّةِ تُوَجَّدُ مِنْ مَسِيرَةِ أَلْفِ عَامٍ مَا يَجِدُهَا عَاقٌّ وَلَا قَاطِعٌ رَحِمٍ وَلَا شَيْخٌ زَانٍ.

(این سه نفر) بوی بهشت را که شعاع آن تا هزار سال راه استشمام می‌شود به مشام آن‌ها نخواهد رسید: عاق و الدین،
قاطع رحم (با ارحام قطع رابطه کرده) و پیر بی‌عفت زناکار. (بحار، ج 74، ص 96)

منبع: شکوفه های حکمت